

Marek Halter

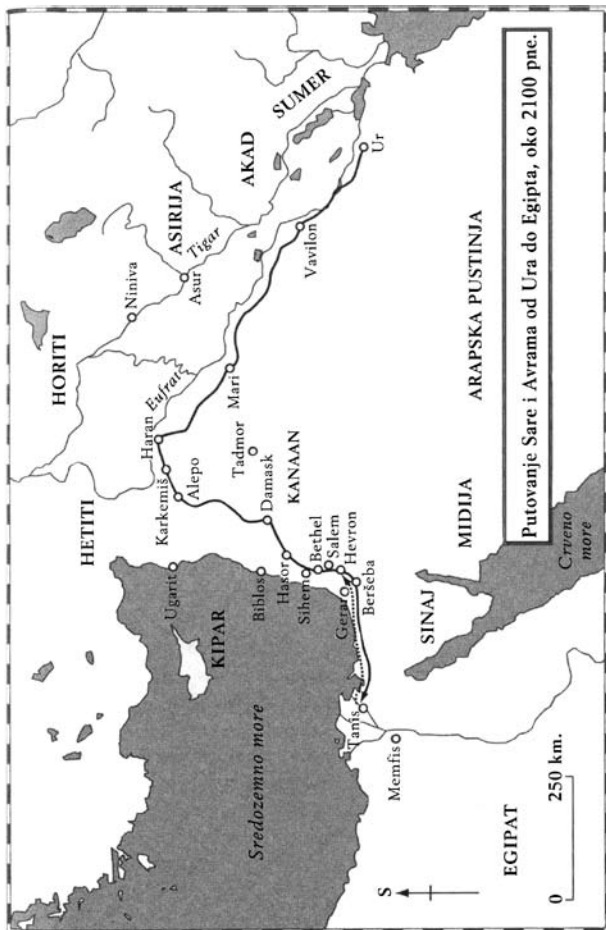
# SARA

boginja i robinja

Prevela Ana Poznanović

alnari  
PUBLISHING

Beograd, 2009.



Putovanje Sare i Avrama od Ura do Egipta, oko 2100 pne.

„Za to će ostaviti čovjek oca svojega i  
mater svoju, i prilijepiće se k ženi svojoj,  
i biće dvoje jedno tijelo.“

— POSTANJE 2:24

„Kad bi muškarac bio reka, žena  
bila bi njegov most.“

— ARAPSKA POSLOVICA

„Slabosti, ime ti je žena!“

— ŠEKSPIR, *HAMLET*

„Ko je ona što se vidi kao zora, lijepa  
kao Mjesec, čista kao Sunce, strašna kao  
vojska sa zastavama?“

— PJESMA NAD PJESMAMA 6:10

## Prolog

Dva puta u toku noći, pluća su mi ostala bez vazduha. Dva puta su bila prazna i suva kao kozja koža. Iako otvorih usta da udahnem vetar svitanja, nisam ga mogla udahnuti. Podigla sam drhtavu ruku u tami. Bol poteče mojim kostima.

Zatim prestade. Vazduh je opet tekao u pluća, preko mojih usana i jezika, hladan i sladak kao mleko.

To je znak. Nakon toliko godina i toliko patnje, ja umem da razaznam znakove. Jahve, nevidljivi Bog, odvojiće Saru od Avrama. Večeras, sutra uveče, veoma brzo. Uzeće moj život.

Tako mora biti. Nema svrhe buniti se protiv toga, nema koristi od straha. Jahve će obeležiti moj put sa ove zemlje koja i dalje nosi otiske mojih stopala, otiske jedne starice, toliko mršave, da se i trava gotovo ne povija pod njenim nogama.

Tako mora biti. Sledeći put kad mi vazduh bude uskraćen, neću biti tako uplašena.

Jutros, dok se zora širila preko livada i prašnjavih litica koje su se uzdizale oko Hevrona, ja izađoh iz šatora majki. Umesto da odem ispred Avramovog šatora i čekam tamo sa hlebom i voćem, kao što sam činila toliko puta od kad mi je postao muž, dođoh ovde, do brda Kirjat-Arba i sedoh na kamen na ulazu u pećinu Makpela. Trebalo mi je dosta vremena da se uspenjem, ali nije bilo važno koliko je uspon težak. Ako Jahve odluči da mi uzme dah po danu, ovo je mesto na kojem želim da mi počiva telo – ovde, u ovom vrtu ispred pećine.

Ovo mesto me ispunjava srećom. Bela stena okružuje izlaz pećine kao dobro izgrađeni zid. Ispod senke velikog jablana, potok se sliva u polukružni vrt. Kao

dlan otvoren u znak prijateljstva, padine vrta se pružaju ka dolini, oivičenoj dugim, niskim zidovima koje su podigli pastiri. Gledam je, prošaranu gustim šumarcima, kako odiše jakim mirisima žalfije i ruzmarina.

Odavde, vidim kako su naši šatori zbijeni oko Avramovog crno-belog šatora. Ima ih toliko da se ne mogu izbrojati. Stada ovaca se prostiru po celoj dolini, sve dokle doseže moj pogled. Njihova blistavo bela vuna odudara od boje trave, koja je zelenija od vode u jezeru. Proleće se bliži kraju: kiše nisu bile jake i došle su u pravo vreme. Vidim dim koji se u pravoj liniji uzdiže od logorskih vatri, što je znak da će nas istočni vetar, suv i otežao od peska, i danas poštediti. Čak i odavde, čujem lavež pasa koji skupljaju ovce i povremeno mogu čuti ciku dece.

Mladost ne zna za vreme; starost ne zna ni za šta drugo. Kada ste mladi, igrate se žmurke sa senkom. Kada ostarite, tražite toplinu sunca. Ali senka je uvek tu, dok sunce prelazi preko neba. Ono izlazi, prelazi preko neba i nestaje; a mi nestrpljivo čekamo da se vrati. Ovih dana volim vreme isto onoliko koliko volim Isaka, sina kojeg sam tako dugo čekala da vidim.

Mnogo je vremena prošlo, a životni ciklus nije ostavljao ni traga na meni. Dani su prolazili, ali to se na mom telu nije videlo. Tako je bilo mnogo godina. Tada se nisam zvala Sara, već Sarai. Ljudi su pričali da sam lepša od svake žene, ali moja je lepota izazivala ne samo želju, već i strah. Ona je zavela Avrama čim me je ugledao i nikada nije tamnela, ali ipak beše prokleta, poput voćke koja nema ploda. Klela sam je svakog dana.

Sve dok Jahve nije izbrisao užasno delo koje beše uzrok svega. Greh koji počinih kao nevino dete, za ljubav čoveka po imenu Avram. Greh ili reč koju nisam mogla čuti, jer tada znasmo tako malo.

Sunce je sada visoko na nebu. Ono greje moje staro telo probijajući se kroz tanke iglice kedara i lepršavo lišće jablana. Telo mi je tako tanušno da bih mogla cela da se obmotam ovom dugom kosom koja nikad nije

osedela. Tako malo telo čuva toliko uspomena – toliko slika, mirisa, lica, osećanja i reči da bih njima mogla da ispunim čitavu zemlju Kanaan.

Volim ovo mesto. Hladni vazduh iz pećine golica me po vratu i obrazima kao dodir nežnog ljubavnika. Ponekad mi se učini da je to moj dah, dah koji mi je Jahve uzeo prethodne noći.

Pre dve večeri dobih još jedan znak od Jahvea. Usnila sam jedan san. I dalje sam mirno disala, ali mi telo beše ukočeno i hladno. U tami šatora koji čak nije obasjavala ni mesečina koja se probija kroz platno, začuh udaranje metalnog oruđa po kamenu i glasove muškaraca koji rade. Pitala sam se šta rade usred noći, tako blizu šatora majki. Ali pre nego što stigoh da se pridignem na laktove, ugledah. Ugledah ono što se samo u snu može videti.

Više ne beše noć, već dan. Sunce je obasjavalo bele stene i ulaz pećine Makpela, gde su ljudi radili od zore. Gradili su zidove, debele, čvrste zidove, i fasadu sa vratima i zidovima. Beše to kamena kuća, izuzetne građe, nalik palatama u Uru, Eriduu ili Nipuru. Ja znadoh u snu šta je ta građevina.

To beše grobnica za Avrama i njegovu ženu, Saru.

Znala sam da ću ja prva zauzeti mesto u njoj; da će moj voljeni Avram položiti moje telo tamo da bi napokon spoznalo mir drugog sveta.

Moj san polako izblede. Prestaše udarci maljeva o kamen i ja otvorih oči. U šatoru je bio mrak i Rahela i Lea su mirno spavale kraj mene. San je otišao, ali njegovo je značenje ostalo u meni. Oni kojima se Avramov nevidljivi Bog otkrio, ovaj sada veliki narod kome je On urezao Savez za svu večnost – znaju samo za gradove od šatora, gradove od pustinja, vetra i lutanja. Ali sam ja, Sara, rođena u kući sa trideset soba, u gradu koji je imao stotinu sličnih kuća, u najlepšem hramu koji beše visok kao brdo Kirjat-Arba, a njegovi spoljašnji zidovi behu deblji od vola.

Pratila sam Avrama na putu kroz planine gde izvire Eufkrat i hodala sam uz njega u potrazi za zemljom

Kanaan, čak i do samog Egipta, a ipak ne videh grada tako sjajnog kao što beše Ur u mom detinjstvu. I nikada ga nisam zaboravila. Nisam zaboravila ni šta sam u njemu naučila: da snaga naroda Sumera i Akada leži u lepoti njihovih gradova, snazi njihovih zidova, savršenstvu njihovih sistema za navodnjavanje, raskoši njihovih vrtova.

Kad je svanulo, otišla sam do Avrama i, dok je jeo, rekoh mu šta sam videla u snu.

„Vreme je da naš narod počne da gradi zidove, kuće i gradove“, rekoh mu. „Vreme je da pustimo korenje u ovoj zemlji. Sećaš li se kako smo voleli zidove Salema? Kako smo bili očarani faraonovim palatama? Ali, u ovom kampu, kampu velikog kralja Avrama, čoveka koji čuje reč Jahvea i čija reč dopire do Njega, žene i dalje tkaju platna za šatore kao što su radile još kad je klan tvog oca Teraha logorovao ispod zidina Ura, na mestu rezervisanom za *mar. Tu*, narod bez grada.“

Avram me je slušao, ne skidajući pogled sa mene. „Znam da su ti uvek nedostajali zidovi tvoga grada“, reče on, a brada mu zadrhta.

Uze moje prste u ruku i dugo ostade miran. Bili smo dva stara tela povezana rukama i hiljadama nežnih reči i više nismo morali ni da govorimo.

Konačno, rekoh ono što sam želela da kažem od kad moj san nestade. „Kad prestanem da dišem, želim da me sahraniš u pećini Makpela, na brdu Kirjat-Arba. Vrt oko pećine je najlepše mesto koje sam videla, još od života u očevoj palati. Pećina i vrt pripadaju jednom Hetitu po imenu Efron. Kupi ih od njega – znam da te neće odbiti. Kada me sahraniš, dovedi zidare iz Salema ili Beršive. Ako su vešti kao faraonovi, tim bolje. Reci im da sagrade zidove, lepe i čvrste, na ulazu u pećinu, za grobnicu Avrama i Sare. To će biti prva građevina našeg naroda, mesto na kojem će se okupljati u velikom broju, srećni i sigurni. Isak i Ismail će biti sa njima. Zar da mi, uz pomoć Jahvea, ne osiguramo budućnost našem narodu?“

---

Avram nije morao da obeća da će ispuniti moje želje. Znala sam da hoće, jer ih je uvek ispunjavao.

Sada mogu u miru da čekam da me dah napusti. Da čekam i da se sećam. Vetar je utihnuo, ali ipak, iznad mene, lišće jablana leprša i ispunjava vazduh zvukom kiše. Ispod kedara i bagremova, svetlost stvara šare koje liče na topljeno zlato. Do mene dolazi miris ljiljana i nane. Laste preleću liticu, ostavljajući iza sebe samo svoju pesmu, baš kao i onog dana kada je prvi put potekla krv između mojih butina, onoga dana kada je započeo dug život Sarai, kćerke Ihbi Sum-Usura, kćerke Tarama.



## PRVI DEO: UR

### 1.

#### *Devojačka krv*

Sara je nespretno odgurnula zavesu na vratima i otrčala do sredine terase od cigala koja se uzdizala iznad ženskog dvorišta. Nazirala se zora i bilo je tek toliko svetlosti da je mogla da vidi krv na rukama. Sklopila je oči da zaustavi suze koje su navirale. Nije morala da pogleda u tuniku da bi znala da je zaprljana od krvi – osetila je kako joj se nežna vunena tkanina lepi za butine i kolena.

A zatim je još jednom osetila oštar bol između kukova, oštar kao kandža demona. Ukočila se, sleđena od straha, dok su joj oči bile napola zatvorene. Bol je nestao iznenada, baš kao što se pojavio.

Sarai ispruži ruku. Trebalo je da se moli Inani, sve-moćnoj boginji neba, ali usne su joj bile neme. Bila je prestravljena. U glavi su joj se mešali strah, gađenje i poricanje.

Pre samo nekoliko trenutaka, kada se probudila, stomak joj se kidao od bolova, a ona je stavila ruku između butina, u krv koja je prvi put potekla iz nje. Devojačka krv. Krv iz koje nastaje novi život.

Devojačka krv se nije javila onako kako su joj govorili. Nije bila kao rosa ili med, već je tekla kao krv iz neke nevidljive rane. U trenutku je obuze panika i ona ugleda sebe potpuno iscedenu, bez kapi krvi, nalik na ovcu pod žrtvenim nožem.

Ponašala se detinjasto i bilo ju je sram: toliko je veliki bio njen strah, da je pobjegla napolje.

Sada, kako se dan pojavljivao, ona pogleda krvlju umrljane ruke kao da nisu deo nje. Nešto čudno se dešavalo sa njenim telom, nešto što je zauvek izbrisalo detinjstvo.

Sutra i prekosutra i naredni dani i godine biće drugačiji. Znala je šta je čekalo nju i svaku drugu devojkicu iz koje poteče devojačka krv. Njena sluškinja Silili i ostale žene u kući će se smeјati. Igraće i pevati i zahvalјivati boginјi Nintu, babici Sveta. Ali Sarai nije bila srećna. U tom trenutku želela je da njeno telo ne bude njeno.

Duboko je udahnula. Miris noćnih vatri koji je lebdeо u jutarnјem vazduhu i hladnoća cigli pod njenim nogama malo su je umirili. Iz kuće i vrtova nisu dopirali nikakvi zvukovi, čak ni klepet krila neke ptice. Kao da je ceо grad zaustavio dah i čekao da izađe sunce. Ono je i dalje bilo skriveno na drugoj strani sveta, ali narandžasta svetlost koja je najavljivala njegovu pojavu prosula se po horizontu kao ulje.

Sarai se odјednom okrenula i vratila u sobu. U prigušenoј svetlosti sobe nazirao se krevet u kome su spavale Nisaba i Lilu. Sarai je nepomično osluškivala njihovo uravnoteženo disanje. Dobro je da ih nije probudila.

Pažljivo dođe do svog kreveta. Želela je da sedne, ali ipak je oklevala.

Pomislila je na savet koji joj je dala Silili. Promeni tuniku, skini čaršav, umotaj u njega zaprlјanu slamu, uzmi malo vune umočene u slatko ulje i operi se tim. Zatim uzmi još vune, namirisane esencijom terebinta i stavi je da upija krv. Morala je da izvrši samo par jednostavnih zadataka, ali nije mogla. Nije znala zašto, ali nije mogla da podnese ni da se dodirne.

Bes zameni strah. Nisaba i Lilu će uzbuniti celu kuću, vikaće po muškom dvorištu 'Sarai krvari! Sarai je dobila devojačku krv!'

To će joj biti najgore od svega.

Zašto ju je krv koja teče između butina činila ženom? I zašto, kad dobije slobodu govora, mora da izgubi slobodu odlučivanja? Upravo to će se dogoditi. Sada je otac mogao, za samo par srebrnih šekela ili mera ječma, da je dâ nekom strancu kojeg će mrzeti do kraja života.

Pokušala je da umiri kaos u svojim mislima, mešavinu tuge i besa, ali nije uspela. Nije mogla da se seti ni reči molitve koju ju je Silili naučila. Kao da je neki demon isterao sve molitve iz njenog srca i glave. Boginja Meseca će baciti kletvu na nju.

Ponovo kroz nju prođe bes i poricanje. Nije mogla da bude ovde u mraku, a nije želela da probudi Silili. Čim ona sazna za ovo, nastaće kaos.

Morala je da pobegne – iza zida koji je okruživao grad, možda čak i do zavoja Eufrata, gde su se lavirint donjeg grada i lagune pune trske prostirali do u nedogled. Bio je to drugačiji svet, fascinantn, ali opasan, i Sarai nije bila dovoljno hrabra da ode tamo. Umesto toga, utočište je našla u vrtu prepunom stabala raznog drveća, raznobojnog cveća i povrća, koji je okruživao zid, na nekim mestima viši i od najviših soba. Sakrila se u gaj tamariska koji je rastao uz najstariji deo zida gde su sunce, vetar i kiša na pojedinim mestima izjeli ciglu i ostavili na tom mestu samo crvenkastu prašinu. Kada je tamariska u cvatu, njeni veliki ružičasti cvetovi rašire se kao luksuzna zavesa preko celog zida i mogu se videti iz svakog dela grada. To je postao znak prepoznavanja za kuću Išbi Sum-Usura, sina Ela Dum-Tua, gospodara Ura, trgovca i visokog zvaničnika u službi kralja Šu-Sina koji je vladao carstvom Ura po volji sve-moćnog boga Ea.

„Sarai! Sarai!“

Prepoznala je glasove: Lilin, prodoran piskav i Sililine prigušene, zabrinute tonove. Neke služavke su već pretražile vrt i, ne našavši ništa, vratile se u kuću.

Ponovo je nastupila tišina, nije se čulo ništa osim žubora vode koja je tekla kanalima za navodnjavanje i cvrkuta ptica.

Sa mesta na kojem je stajala, Sarai je mogla da vidi sve, a da ona sama ne bude viđena. Kuća njenog oca bila je jedna od najlepših kuća u kraljevskom gradu. Imala je oblik šake i okruživala je centralno dvorište do kog se dolazilo kroz glavni ulaz. Na oba kraja, ovo dvorište je bilo odvojeno od dva manja, jednog za žene, a drugog za muškarce, sa dve zgrade od zelene i žute cigle, koje su otvorene samo za vreme prijema i proslava. Odaje za muškarce, sa belim stepeništem, stajale su iznad hrama porodičnih predaka, skladišta i sobe gde su radili očevi pisari. Ženske odaje bile su sagrađene iznad kuhinja, soba u kojima su spavale služavke i dvorane krvi. Odaje, i muške i ženske, izlazile su na veliku terasu koja je bila zaklonjena od sunca vinovom lozom, a koja je omogućavala da muškarci dođu do žena noću, a da pri tom ne moraju da idu preko centralnog dvorišta.

Iz svog gaja, Sarai je takođe mogla da vidi veliki deo grada i zigurat, Uzvišenu platformu, koji se uzdizao iznad njega poput planine. Svakoga dana ona je dolazila ovde da se divi vrtovima zigurata. Ležali su, kao jezera od raznobojnog lišća, između zemlje i neba. Nije bilo cveta ni drveta koje su bogovi posejali u zemlju, a da ga nije bilo u tom vrtu. Iz ove raskoši zelenila uzdizale su se crno-bele keramičke pločice koje su vodile do Svete postelje, sa stubovima i zidovima od plavog mermera prošaranog zlatom. U njoj se jednom godišnje sjedinjuju kralj Ura i kraljica Neba.

Danas je, za razliku od ostalih dana, bila zainteresovana za ono što se dešavalo u kući. Sve se izgleda utišalo. Sarai pomisli da su prestali da je traže. Kada su se služavke pojavile u vrtu nešto ranije, bila je u iskušenju da se pojavi pred njima, ali sada je bilo prekasno da napusti svoje skrovište. Kako su sati promicali, bila je u sve većem prestupu. Kada bi je neko video u ovom stanju, zavrištao bi od straha i okrenuo se, štiteći oči kao da je video ženu koju su zaposeli demoni. Bilo je nezamislivo da se ovakva pojavi pred nekim. To bi bila mrlja na kući njenog oca. Morala je da čeka da padne

noć. Tek tad je mogla da se okupa u bazenu u vrtu. Nakon toga, otići će kod Silili i moliće je za oprostaj, uz dovoljno suza i straha u glasu da je odobrovolji.

Dotad je morala da istrpi žeđ i vrućinu koja je polako transformisala vazduh u prašnjava isparenja.

Ukoči se kad začu povike.

„Sarai! Javi se, Sarai! Znam da si tu! Hoćeš li da umreš danas sa kletvom bogova?“

Prepoznala je debele listove i žuto-belu tuniku sa crnim porubom. „Silili?“

„Koga si drugog očekivala?“ odgovori služavka lju-titim šapatom.

„Kako si me pronašla?“

Silili načini nekoliko koraka unazad. „Prestani sa pričom“, zašiškala je, „i izađi pre nego što te neko vidi.“

„Ne smeš da me gledaš“, reče Sarai. Ispuza iz šiblja, ispravivši se sa mukom, jer su je mišići boleli od dugog mirovanja.

Silili priguši vrisak. „Oprosti joj, svemoćni Ea! Oprosti joj!“

Sarai se nije usuđivala da je pogleda u oči. Gledala je u Sililinu kratku, okruglu senku na zemlji i videla kako podiže ruke ka nebu i privija ih na grudi.

„Svemoćna boginjo Neba“, Silili je izustila, prigušenim glasom, „oprosti mi što videh umrljano lice i ruke! Ona je samo dete, presveta Inana. Nintu će je uskoro pročistiti.“

Sarai je želela da joj se baci u naručje, ali obuzdala se. „Tako mi je žao“, rekla je jedva čujnim šapatom. „Nisam uradila onako kako si mi rekla. Nisam mogla.“

Nije imala vremena za dalju priču. Prebacila je laneni prekrivač preko nje, pokrivši je od glave do pete i rukama je obuhvatila oko struka. Sada je Sarai mogla da se nasloni na čvrsto, jako telo žene koja joj je bila dadilja, ali koja joj je bila i kao majka.

„Da, ti blesavo stvorenje“, Silili joj prošaputa na uvo, kroz lanenu tkaninu. Iako joj je ljutnja nestala iz glasa, u njemu je još bilo straha. „Znam za ovo tvoje skrovište od kada si prvi put došla ovde. Mislila si da

možeš da se sakriješ od tvoje stare Silili? U ime sve-moćnog boga Ea, šta je ušlo u tebe? Jesi li mislila da možeš da pobegneš od svetih zakona Ura? A gde bi otišla? Da budeš grešna ceo život? O, dete moje! Zašto nisi došla kod mene? Misliš da si ti prva koja se uplašila devojačke krvi?“

Sara je pokušala da govori, ali joj je Silili stavila ruku preko usta. „Ne! Možeš sve da mi kažeš kasnije. Niko nas ne sme videti ovde. Veliki Ea! Ko zna šta bi se desilo kad bi te videli ovakvu? Tvoje tetke već znaju da si postala žena. One te čekaju u dvorani krvi. Ne plaši se, neće te grditi ako se vratiš pre zalaska Sunca. Donela sam ti bokal limunove vode i kore terebinta da opereš ruke i lice. A sad, baci tu uprljanu tuniku ispod tamariske. Ja ću je kasnije uzeti i spaliti. Obmotaj se ovim lanenim velom. Potrudi se da izbegavaš sestre, jer ih niko neće sprečiti da sve ispričaju tvom ocu.“

Sarai oseti kako je Silili pomazila po obrazu kroz laneni veo.

„Uradi sve što sam ti rekla. I požuri. Tvoj otac ne sme da sazna ništa o ovome.“

„Silili?“

„Šta je sad?“

„Hoćeš li i ti biti tamo, u dvorani krvi?“

„Naravno. Gde bih drugde bila?“

Umivena i namirisana, sa lanenom tkaninom zavezanom preko levog ramena, Sarai je došla do ženskog dvorišta, a da pri tom nije videla ni žive duše. Skupila je svu svoju hrabrost da priđe misterioznim vratima kojima se, do današnjeg dana, nije ni približila.

Gledana spolja, dvorana krvi je bila dugačak beli zid bez prozora ispod odaja namenjenih za žene: Išbijevu ženu, sestre, kćerke, žensku rodbinu i služavke. Trem od trske sa luksuznim zastorom od vinove loze lukavo je skrivao ulaz, tako da je neko mogao da pređe žensko dvorište iz svih pravaca, a da ga ne primeti.

Sarai je ušla kroz trem. Ispred nje su se nalazila dupla vrata od debele kedrovine, čija je donja polovina bila ofarbana u plavo, a gornja u crveno: to su bila vrata

dvorane krvi. Sarai je trebalo da načini samo par koraka i da ih otvori. Ali nije se ni mrdnula. Kao da joj neke nevidljive niti nisu dale da se pomakne.

Kao i druge devojke njenog uzrasta, i ona je slušala priče o dvorani krvi. Znala je da su se, svakog meseca, žene zatvarale tu na sedam dana. U noći punog meseca, skupljale su se ovde gde su se zavetovale i tražile ono što nigde drugde ne bi smele da izgovore. To je bilo mesto gde su se smejale, plakale, jele med, kolače i voće, delile svoje snove i tajne – i gde su ponekad umirale u mukama. Ponekad je, kroz debele zidove, Sarai čula jauke neke žene koja se porađa. Viđala je žene kako ulaze u dvoranu krvi, srećne zbog svojih velikih stomaka, i nikad ne izlaze iz nje. Nijedan muškarac nije ulazio niti pokušao da proviri unutra: svako ko bi bio toliko radoznao ili nepromišljeno hrabar da to uradi nosio bi mrlju svog prestupa sve do pakla Ereškigala.

Ali, uistinu, ona je malo toga znala o onome što se tamo zbiva. Slušala je apsurdne glasine koje su šaputale njene sestre i rođake. Neotvorene devojke nisu znale šta se dešavalo sa onima koje su ulazile u dvoranu krvi prvi put i nijedna od *nunus*, otvorenih žena, nikada nije otkrivala tu tajnu.

Došao je i njen dan. Ko će se usprotiviti volji bogova? Silili je bila u pravu. Došlo je vreme za to. Nije više smela da bude grešna. Morala je da skupi hrabrost i otvori vrata.

Zaslepljena sjajem dnevne svetlosti napolju, njenim očima je trebalo vremena da se priviknu na tamu. Mešavina jakih mirisa lebdela je u vazduhu. Neki mirisi su joj bili poznati: miris badema i pomorandžinog ulja, aroma susamovog ulja, koje je korišćeno za lampe. A zatim je primetila neki drugi – težak, skoro odvratan miris – koji nikad ranije nije osetila.

Senke su se uobličavale pod drugim senkama; figure su se pomerale. Dvorana krvi je bila potpuno mračna: desetine sveća na bronzanim diskovima bacale su žutu, treperavu svetlost. Glavna soba je bila i veća i viša nego što je Sarai zamišljala, dok su sa strane

bile manje sobe. Mali kanal čiste vode rashlađivao je pod od cigala. Na dalekom kraju prostorije čuo se nežni žubor fontane.

Sarai poskoči od straha kada začu pljesak rukama. Njene tri tetke stajale su ispred nje, a iza njih, Silili i dve mlade služavke. Sve su nosile bele tunike sa širokim crnim prugama, a kosu su im držale crne marame. Sve su se smešile pune ljubavi.

Tetka Egime, očeva najstarija sestra, načini korak napred. Ona još jednom pljesnu rukama, a zatim ih prekrsti preko grudi, sa otvorenim dlanovima. Silili joj doda vrč pun mirišljave vode i, graciozним pokretom, Egime stavi ruku u njega i popraska Sarai. „Nintu, boginjo menstrualne krvi, Nintu, ti koja odlučuješ o životu u materici, Nintu, voljena zaštitnice porođaja, pozdravi Sarai, kćerku Tarama i Išbi, gospodara Ura, i poželi joj dobrodošlicu u ovu dvoranu. Ona je ovde da se pročisti i da ti dâ svoju prvu krv. Ona je ovde da postane ponovo čista za krevet rađanja.“

Ostale žene su tri puta pljesnule rukama, a zatim su, jedna po jedna, prskale Sarai mirišljavom vodom, dok ona nije krenula da se sliva niz njeno lice i ramena. Miris je bio tako jak i ispuni joj nozdrve i grlo da se osećala gotovo opijena njime.

Kada je vrč bio prazan, žene su je okružile, uzele je za ruku i povele u jednu od niša, gde je stajao visoki, uski bazen. Silili je odvezala njen laneni veo i žene je gurnuše голу u bazen. Bio je dublji nego što je pretpostavljala: ledena voda joj je dosezala do grudi koje su tek počele da se oblikuju. Sarai poče da drhti i prekrsti ruke preko grudi da bi se ugrijala. Žene su se smejale i praznile su neakve bočice u vodu, a zatim je snažno trljale lanenim kesicama punim bilja. Vazduh su ispunili novi mirisi. Ovoga puta, Sarai je prepoznala nanu i terebint, kao i žuč lasice koji se ponekad koristi da bi se njime namazale noge protiv demona.

Ulje je omekšalo vodu. Sarai se navikla na hladnoću. Ona sklopi oči i opusti se, dok su napetost i strah nestali pod trljanjem i maženjem. Ali Egime joj naredi